

наукових статей «III-го Всеукраїнського з'їзду 55 екологів з міжнародною участю». – Вінниця, 2011. Том.1. С. 261–264.

9. Черняк В.М., Бочелюк О.І. Озеленення ділянки дошкільного навчального закладу: Навчальний посібник для студентів ВНЗ та педагогічних працівників. Частина 1. – Тернопіль Навчальна книга - Богдан, 2010 – 392 с

Володимир СЛОБОДЯН студент першого курсу «магістр» спеціальності 206«Садово-паркове господарство»

Науковий керівник: **М'ЯЛКОВСЬКИЙ Руслан**

доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри садово-паркового господарства, геодезії і землеустрою

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,

м. Кам'янець-Подільський

ЗНАЧЕННЯ ЛІСОВОЇ ЕКОЛОГІЇ І ТИПОЛОГІЇ ДЛЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ЛІСІВНИЦТВА.

На цей час лісівничо-екологічну типологію успішно застосовують у трьох лісорослинних зонах України, вона є основою гірського лісівництва в Карпатах. Однак, практичне використання лісової типології поки що відстає від її теоретичних досягнень. Слід відзначити недостатню ефективність використання лісорослинного потенціалу лісових земель, внаслідок чого спостерігаються втрати ліквідної деревини у віці стиглості.

Недотримання наукових засад і принципів лісової типології нерідко призводить до формування низькопродуктивних похідних деревостанів, зниження стійкості лісових насаджень до дії негативних абіотичних та біотичних чинників. У зв'язку з цим актуальним завданням лісової типології на сучасному етапі її розвитку є проведення кваліфікованого типологічного аналізу, який має на меті об'єктивну лісівничу оцінку типів лісу на підставі визначення фактичної і потенційної (максимальної) продуктивності

деревостанів у розрізі вікових груп та обґрунтування заходів щодо раціонального ведення лісового господарства шляхом формування корінних деревостанів [1].

Різноманітність лісів обумовила необхідність їх розподілу на більш-менш однорідні категорії, тобто типи лісу. Такий розподіл необхідний для практики лісового господарства, водночас пізнання законів життя лісу має і загальнонаукове значення. Розчленуванням лісів на однорідні категорії займається лісова типологія [2].

Лісова типологія - це наука про класифікацію типів лісу, яка вивчає їх характер і специфічні особливості, закономірності просторового розподілу і мінливості, тимчасової динаміки тощо. Класифікація лісів буде тим ґрунтовнішою, чим детальніше вивчені біологічні особливості деревних порід і екологічні умови їх місцезростання.

При побудові класифікації лісів необхідний комплексний підхід із врахуванням при цьому сукупності компонентів, які формують ліс відповідно до умов середовища. Тип лісу поняття синтетичне і вимагає екосистемного підходу до вивчення його природи. Тому, лісова типологія об'єднує вчення про ґрунт, гідрологію, лісові породи і трав'янисту рослинність у взаємодії з кліматом та іншими екологічними факторами середовища [3].

Таким чином, лісова типологія - це вчення про класифікацію типів лісу, тобто класифікація лісових ділянок, однорідних за комплексом кліматичних і лісорослинних потенційних можливостей, однакових за лісівничими ознаками і які вимагають подібних лісогосподарських заходів.

Предмет лісової типології - це географічне поширення типів лісу та їх зв'язки з кліматичним і ґрунтовим середовищем. Важливим завданням типології є в'яснення причин, які визначають склад, структуру, продуктивність та стійкість лісів у просторі та часі [5].

Започаткована наприкінці минулого століття у практиці лісового господарства та лісовпорядкування, лісова типологія працювала на вищих етапах лісівництва Г.Ф. Морозова, А.А. Крюденера, Є.В. Алексєєва, П.С. Погребняка,

Д.В. Воробйова та ін. в подальшому розвинулась у окрему лісівничу галузь. З цього часу лісівники розглядали лісову типологію як узагальнюючу основу своєї спеціальності, яка повинна синтезувати нагромаджений лісогосподарський досвід, пояснювати причини успіхів і невдач лісогосподарських заходів з точки зору біології лісу і особливостей його середовища, слугувати підставою для розробки нових видів і технологій лісового господарства [4].

Теоретичною і методичною основою лісової типології є порівняльна екологія лісу - специфічна методика типології, яка є ключем для опису та вивчення типів лісу будь-якого географічного району. Тому принцип єдності організмів і середовища є керівним для лісової типології [6].

Довгий час існувала помилкова думка, що головною умовою успіху лісівничої типології в лісогосподарській практиці є простота типологічної класифікації. Варто визнати позитивне значення її простоти, проте, головне не лише в її простоті. Важливість полягає у пізнавальній, науковій, теоретичній глибині типологічної класифікації. Власне від цієї глибини і залежить успіх типології на виробництві. Це не простий опис та формальна класифікація за едифікаторами деревостану і ґрунтового покриву, а класифікація, яка пояснює екологічне походження лісу, як відображення впливу елементів середовища - вологи, поживних речовин ґрунту, кліматичних чинників на склад, продуктивність, відновлення та стійкість лісу [7].

При цьому, в гірських умовах підтвердилась необхідність застосування порівняльно-екологічної методики, яка дає можливість для правильної організації стаціонарних досліджень та інтерпретацій отриманих результатів. Особливо це стосується типологічних робіт на сучасній фазі, які включають стаціонарне дослідження лісових природних (корінних) деревостанів та заповідних ділянок, де ще можна дослідити їх загальну біологічну продуктивність у порівнянні з порушеними господарською діяльністю людини лісовими екосистемами.

Хоча лісова типологія зародилася завдяки потребам лісовпорядкування та ведення господарства у лісах, у першу чергу, вона необхідна для лісівничої науки, для вивчення складної природи лісу, щоб на цій основі грамотно вести господарювання в лісі.

Отже, у більшості країн, де ведеться інтенсивне лісове господарство, в тому числі в Україні, усі лісогосподарські заходи, починаючи з поновлення лісу, лісорозведення, лісовирощування, охорони лісів від пожеж, захисту від хвороб та шкідників і закінчуючи рубками стиглого лісу, проводяться тільки на типологічній основі. Лісівничу типологію в Україні успішно застосовують у трьох лісорослинних зонах рівнинної частини та кількох зонах за ступенем зволоження клімату, вона є основою гірського лісівництва у Карпатах та Криму.

Список використаних джерел

1. Андрущенко Г.А. Грунти західних областей УРСР: Навч. посібник. - Львів: ЛЛТІ, 1970.- 114 с.
2. Гаврусевич А.М. Типи дубових лісів та їх відновлення на північно-східному мегасхилі Карпатського регіону / А.М. Гаврусевич, Р.І. Бродович // Науковий вісник НАУ: зб. наук, праць - 2001. - № 39. - С. 59-68.
3. Генсірук С.А. Ліси України / С.А. Генсірук. - Львів: Наук. тов. ім. Шевченка, УкрДЛТУ, 2002. - 496 с.
4. Геренчук К.І. Природа Івано-Франківської області / К.І. Геренчук. - Львів: Львівський університет, 1973. - 159 с.
5. Герушинський З.Ю. Типологія лісів Українських Карпат: Навчальний посібник / З.Ю. Герушинський. - Львів: Піраміда, 1996. - 208 с.
6. Гринь Ф.О. Дубові та широколистяно-дубові ліси / Ф.О. Гринь // Рослинність УРСР. Ліси УРСР. - К.: Наукова думка, 1971. - С. 194-328.
7. Довідник з агрокліматичних ресурсів України. Сер. 2, ч. 2. Агрокліматичні умови росту та розвитку основних сільськогосподарських культур / Гол. ред. М. П. Скрипник. – К.: УкрГМЦ, 1993. – 718 с.